

Teoria politică a Dreptului – succinte comentarii

Autori:

Vasile – Sorin Curpăn

Vasile Curpăn

Cosmin – Ștefan Burleanu

Emilia Mitrofan

Eminentul jurist austriac Hans Kelsen a formulat și a dezvoltat celebra ”Teorie pură a dreptului”, în lucrarea purtând același nume ”Reine Rechtlehre”. Această teorie afirmă pozitivul juridic pur și normativismul, fără acceptarea unor influențe din partea școlii istorice a dreptului sau a școlii sociologice a dreptului. De asemenea, această teorie respinge ideea ”dreptului natural”. Pentru Hans Kelsen, Dreptul reprezintă o ierarhie de norme juridice. ”Teoria pură a dreptului” fiind știință nu se ocupă cu validarea sau constatarea eficienței normelor juridice. ”Doctrina pură a dreptului” studiază, în abstracto, ordonarea, sub formă piramidală, a normelor juridice. Drept urmare ierarhizarea normelor juridice constituie principala preocupare a acestei teorii.

Validitatea unei norme juridice aflată pe scară inferioară este dată întotdeauna de o normă juridică preexistentă și superioară în ”complexul piramidal”. Normele juridice, prin însăși natura lor, pot fi duse la îndeplinire, în caz de necesitate, și prin forța coercitivă a statului, ele fiind prin natura lor imperative (o parte considerabilă din acestea – N. A.).

În concepția lui Hans Kelsen teoria monistă se manifestă în mod pregnant. Statul este identificat cu Dreptul pentru că reprezintă, practic, un ”sistem juridic”. Altfel spus, în această concepție statul este doar un ”sistem juridic”. În aceste condiții un stat, indiferent de regimul politic adoptat, este **Statul de Drept**, pentru simplul motiv că statul se identifică cu Dreptul, în orice timp istoric și în toate orânduirile sociale!!!! Monismul Kelsian merge și mai departe considerând că, pe lângă **identitatea statului cu Dreptul**, mai există și alte identități: **a dreptului obiectiv (pozitiv) cu dreptul subiectiv; a dreptului public cu dreptul privat și identitatea dreptului național cu dreptul internațional public**. Marele jurist considera că dreptul subiectiv nu are o existență autonomă deoarece el reprezintă o extensie a dreptului obiectiv (pozitiv). Fundamentul Dreptului îl constituie **obligățiile** întrucât sistemul dreptului este, în realitate, un sistem al obligațiilor.

Dreptul privat nu ar exista în realitate deoarece voința părților nu are aptitudinea instituirii unor obligații cu caracter juridic. Voința subiectelor este doar ocrotită de normele juridice, acestea din urmă sancționând conduitele ilicite.

Altfel spus, în cadrul dublului aspect volițional elementul preeminent îl constituie voința legiuitorului de a acorda efecte juridice voinței părților.

Negarea distincției dintre dreptul național și dreptul internațional public trebuie să se întemeieze – în concepția lui Hans Kelsen – pe tendința de centralizare rapidă și de creare a unității organice a umanității, ca efect al mondializării (globalizării).

Ordinea juridică internațională apare ca fiind superioară ordinilor juridice statale, naționale. Autoritatea crescândă a dreptului internațional public are drept efect condiționarea și limitarea suveranității statelor de pe mapamond.

Ceea ce ne interesează pe noi în mod deosebit, este teza lui Hans Kelsen relativă la ruperea Dreptului de orice element extern, de ansamblul contextului social și implicit, de științele sociale complementare: sociologie; istorie; filosofie etc. Efectul l-a reprezentat ignorarea de către Kelsen a școlii sociologice dar și a școlii istorice a Dreptului. Teoria dreptului nu trebuie să fie contaminată de: politică, sociologie și de istorie.

*

*

*

Aceste câteva reflecții relative la doctrina pură a Dreptului, elaborată de teoreticianul Hans Kelsen, ne-au îndemnat să creionăm câteva elemente, succinte și incomplete, referitoare la așa-numita ”**Teorie politică a Dreptului**”.

*

*

*

Dreptul obiectiv (pozitiv) reprezintă totalitatea normelor juridice existente în vigoare, la un moment dat, într-un stat. El exprimă, în mod direct și nemijlocit, voința legiuitorului grefată pe izvoarele așa-zise ”materiale” reprezentate de condițiile de viață materiale și efective. Foarte ușor se trece cu vederea tocmai izvorul material al dreptului, punându-se accent pe izvoarele așa-zise ”formale” ale Dreptului.

Deci, în fond, dreptul este expresia voinței legiuitorului, adică este expresia voinței clasei dominante în stat. Guvernanții sunt cei care edictează Dreptul obiectiv (pozitiv).

Dacă în paginile anterioare am analizat corelația dintre Știința Dreptului și Știința Politică, în prezenta secțiune vom încerca să analizăm chestiunea legăturii dintre Drept și politică, privite ca activități practice.

Fără îndoială, ”curățirea” Dreptului și a Științelor Juridice de influențele exercitate de alte științe sociale și negarea **caracterului istoric** și a atributului de **știință socială** în privința Dreptului/Științei Dreptului nu pot fi acceptate.

Corelația Dreptului cu Politica este atât de evidentă și de pregnantă încât nu poate fi, sub nici o formă, negată!!!

Politica fiind știința și arta conducerii societății este de la sine înțeles faptul că în toate epocile istorice oamenii politici și de stat au creat, interpretat și au aplicat Dreptul în conformitate cu interesele guvernanților, a clasei sociale aflată la putere. În concepția lui Hans Kelsen, Dreptul **apare ca un ideal, ceea ce trebuie să fie** în opoziție flagrantă cu **ceea ce este în realitatea obiectivă**.

Ca atare, Dreptul a constituit, încă din Antichitate, apanajul celor aflați la putere în vederea impunerii voinței lor în raport cu marea masă a supușilor statului.

Vreme îndelungată în istoria omenirii Dreptul a constituit eminent un ”instrument” de impunere a voinței celor puternici asupra celor slabi.

Evident, în toate epocile istorice unele drepturi fundamentale au fost ocrotite (ex.: dreptul la viață) dar aceasta nu înseamnă că, de principiu, Dreptul pozitiv (obiectiv) aplicat într-un moment istoric determinat constituia expresia celor mulți, a maselor largi populare.

Fiind un "instrument" aflat la dispoziția guvernanților, Dreptul avea un pronunțat "caracter de clasă", cum ar spune marxiștii, adică era menit să ocrotească interesele claselor și categoriilor sociale privilegiate, dominante în stat.

În epoca antică (sclavagistă), în Evul Mediu (în feudalism) și în Epoca modernă (prima fază a capitalismului) este fără îndoială faptul că Dreptul a avut acest caracter. Și în statele socialiste Dreptul a avut un pronunțat caracter de clasă el fiind expresia partidelor marxiste revoluționare ajunse la putere și, totodată, arma acestora în lupta cu elementele clasei sociale înlăturate de la putere (a capitaliștilor și a moșierilor).

Dictatura proletariatului, în regimurile sovietice și cele de democrație populară din statele satelite U.R.S.S., a utilizat pe scară largă Dreptul pozitiv (obiectiv) ca armă împotriva oponenților politici și pentru apărarea orânduirii sociale socialiste.

Este adevărat, **Dreptul natural** reprezentând principiile fundamentale și imuabile întemeiate pe echitate și pe morală a subzistat în conștiința publică, uneori amestecat cu percepțiile și concepțiile religioase. Dar **Dreptul pozitiv (obiectiv)** a fost – de-a lungul istoriei omenirii – utilizat în scopuri mai puțin nobile, țeluri intim legate de cucerirea, prezervarea și exercitarea puterii de stat.

În aceste condiții, aserțiunea celebrului doctrinar Hans Kelsen relativă la identificarea statului cu Dreptul, la considerarea statului ca fiind un sistem juridic și, în consecință, la considerarea oricărui stat, din orice epocă istorică și de pe orice meridian, ca fiind "**Stat de Drept**" apare cel puțin bizară!!! Marele doctrinar a ajuns la această concluzie, profund eronată, deoarece a făcut abstracție de corelațiile Dreptului cu: Istoria, Sociologia și mai ales cu Politică.

Așa s-a ajuns ca un stat despotice, un stat totalitar sau, după caz, un stat dictatorial (adică state cu regimuri politice despotice, totalitare sau dictatoriale) să fie considerate, în corpore, **State de Drept!!!**

Aceasta dovedește cu prisosință că analizarea Dreptului rupt de sistemul societal global, a cărui parte componentă este, conduce la interpretări și concluzii false, eronate.

Dreptul nu este, nu poate fi și nu trebuie să fie rupt de realitatea socială, privită ca realitate obiectivă. Dreptul nu poate fi rupt de națiune pentru că el nu constituie un scop în sine!!! Rolul Dreptului este acela de a regulariza comportamentele sociale ale tuturor subiectelor de drept în scopul conservării echilibrului social.

Nimeni nu are intenția de a pune în discuție statutul **Științelor Juridice** și autonomia lor relativă în cadrul sistemului societal global. Dar nu putem accepta ideea existenței Dreptului independent de realitatea socială și acest aspect îl deducem relativ ușor din caracterizarea acestui domeniu al cunoașterii umane ca fiind **știință socială**.

Având un pronunțat caracter istoric evoluția Dreptului se poate observa ușor analizând-o împreună cu revoluția Politicii.

De altfel, **Statul însuși** fiind o instituție cu dublă natură, politică și juridică, reliefează necesitatea acceptării corelației organice dintre Politică și Drept.

Unele Științe Juridice, cum este cazul "Dreptului Constituțional și Instituțiilor Politice", sunt considerate științe cu dublă natură, atât politice cât și juridice.

Existența ramurilor Dreptului și a ramurilor științelor juridice corespunzătoare acestora evidențiază existența "dreptului pur", adică a dreptului așa-zis "dogmatic", normativist.

La fel, nu poate fi negată nici partea filosofico-speculativă a Dreptului și nici congruența Dreptului cu Istoria, concretizată în științele istorico-juridice.

Teoria generală a dreptului nu este o teorie "pură" ci dimpotrivă ea se fundamentează pe corelațiile sistemului normativ juridic cu alte discipline și, în mod deosebit, cu Științele Politice!!!

Ca să putem conștientiza mai bine dificultățile întâmpinate în aplicarea tezei subscrise în "Teoria pură a dreptului" relativă la ruperea Dreptului de contextul social și defazarea lui față de celelalte științe sociale componente ale sistemului societal global trebuie să ne referim la atitudinea livrescă, îngustă, a unor juriști de a "moșteni" Dreptul practic, jurisprudența "din tom în tom", fără a se interesa de evoluția instituțiilor și a fenomenelor juridice.

A limita doctrina juridică doar la "ceea ce este" fără a ne raporta la evoluția dreptului, la "ceea ce trebuie să fie" reprezintă o împietate a gândirii omenești!!!

Formalismul excesiv promovată de "Teoria pură a dreptului" se vedește în lipsa de preocupare cu privire la eficacitatea Dreptului obiectiv (pozitiv). Determinismul, corelația cauză-efect, este cu desăvârșire ignorată în doctrina "pură" a dreptului.

Cercetarea exegetică și istorică, diacronică a Dreptului nu constituie obiect de preocupare pentru Hans Kelsen.

În scopul proclamării unei "științe pure a dreptului" au fost sacrificate veridicele scopuri pentru care Știința Juridică este cercetată.

Doctrina Dreptului are în primul rând menirea de a studia evoluția ramurilor științelor juridice și de a cerceta conștiința juridică colectivă, ea reprezentând, în esență, totalitatea ideilor, concepțiilor și teoriilor privitoare la Drept, precum și concepțiile relative la modul în care Dreptul ar trebui să evolueze în viitor. Or, "doctrina pură a dreptului" nu se preocupă de rolul voinei în Drept și, în consecință, nu este interesată de analiza conștiinței juridice colective!!!

Teoria avansată de Hans Kelsen nu pune accent pe ***fenomenul aculturației juridice*** întrucât consideră că relația dintre Teoria Dreptului și un Sistem juridic normativ național reprezintă ***un raport între un drept posibil și un drept obiectivat, materializat***. Influențarea sistemelor juridice între ele prin "împrumutarea" unor instituții juridice sau chiar a unui întreg sistem normativ juridic de către un stat de la alt stat, nu prezintă interes pentru "Doctrina pură a dreptului"!!!

Democratizarea "Statului de Drept" prin extinderea acestei noțiuni la toate statele, indiferent de regimurile politice concrete instituite reprezintă un alt "păcat" al acestei doctrine.

Și statul despotice și statul polițienesc și statul dictatorial, cele totalitare sau regimurile statale administrative și așa-numitul Stat-legal, toate pot fi, de jure, considerate Stat de Drept?!?! Și asta pentru simplul motiv că posedă o legislație!!! De facto însă tipurile de regimuri politice anterior amintite nu întrunesc condițiile minimale ale Statului de Drept: separația și echilibrul puterilor etatice; pluripartidismul pe scena politică internă; consacrarea și garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și cetățeanului; asigurarea și garantarea independenței judecătorilor etc. Doar Statul-legal face față exigențelor Statului de Drept, aspect ușor de justificat dacă precizăm că cele două noțiuni consacră, de principiu, state fundamentate pe concepte democratice.

Nu în ultimul rând instituirea primatului ordinii juridice supranaționale, suprastatale, în raport cu ordinea juridică națională a statelor, cu consecința limitării suveranității statelor, deși este receptată în contemporaneitate în relațiile internaționale, este criticabilă. Această concepție, îmbrățișată și de "Teoria pură a dreptului" degradează "rangul" statelor de la unități de bază,

fundamentale, ale sistemului politic internațional la "simple" elemente componente ale marilor ansambluri etice supranaționale.

Diminuarea rolurilor statelor – fie ele: naționale sau multinaționale; unitare sau federale; puternic centralizate sau cu un grad ridicat de autonomie consacrat în interiorul structurilor teritoriale componente ale statului respectiv – în vederea armonizării legislațiilor statale conduce la aplicarea directă a dreptului entităților suprastatale și supranaționale pe teritoriul statelor componente și, în final, la "subordonarea" deplină a dreptului intern național al statelor față de dreptul pozitiv (obiectiv) al respectivei entități etice supranaționale.

"Exportarea" sau mai bine spus "importarea" modelului "U.R.S.S." în alte spații politico-geografice va conduce la conservarea hegemoniei statului sau a statelor mai avansate economic și tehnologic și mai puternic sub aspect militar în dauna celorlalte state componente ale structurii supraetice și supranaționale. Așa cum de altfel s-a și întâmplat în fosta U.R.S.S. unde statul hegemon din cadrul "Uniunii" era Republica Socialistă Federativă Sovietică Rusă. Sau cum se întâmplă în momentul de față în cadrul Comunităților Statelor Independente unde statul hegemon este, fără îndoială, Republica Federativă Rusă.

Practic, alături de alte teorii, doctrina pură a dreptului, promovând "limitarea" suveranității statelor, contribuie la colonizarea politico-economică a statelor mici și mijlocii de către statele puternice economic și militar. Și asta este doctrină "pură" a dreptului?!?! Nu este o doctrină pură în slujba politicii internaționale facilitând sporirea capacităților hegemonice a statelor puternice, a marilor puteri???

Istoria a demonstrat că imperiile s-au constituit în jurul centrelor de putere, adică în jurul statelor hegemon. Niciodată într-o uniune politică sau într-o alianță militară statele mijlocii și mici nu vor avea aceeași capacitate de influențare precum statele mari. Marile puteri fiind "regine" în relațiile de dominare, de putere, vor avea întotdeauna "partea leului"!!!!

Noi opunem așa-zisei "Teorii pure a dreptului" o teorie politico-juridică menită să asigure corelația Politicii cu Dreptul. Să explice această legătură de determinare ambivalentă de pe poziții principale, oneste și corecte.

Recunoașterea corelației dintre Politică și Drept subminează "teoria pură a dreptului" dar nu crează, ab initio, *o știință politică juridică*. Dreptul și Politica sunt domenii de activitate socială distincte, net diferențiate.

O cunoaștere numai a Dreptului este imposibilă dacă nu se apelează și la celelalte științe social-umaniste!!!

Un celebru doctrinar român, profesorul Mircea Djuvara preciza că Facultatea de Drept este o facultate a științelor sociale, în genere.

Dacă există o politică juridică, și desigur există, ea se manifestă în mod plener. Este suficient să amintim *politica penală* desfășurată de legiuitor cu ocazia incriminării sau a dezincriminării infracțiunilor și a dozării pedepselor, în raport de pericol social generic sau abstract.

De altfel, această lucrare a noastră, intitulată "Științe Politice și Doctrină Politică Internațională" reprezintă o tentativă de analiză a corelațiilor politicii, a politicii internaționale (adică a relațiilor internaționale) cu Dreptul. Studiul legăturilor între aceste *Științe* pornește de la faptul că toate trei fac parte integrantă din marele sistem societal global, privit atât la nivel național, statal, cât și la nivel internațional și chiar mondial (global).

În Statul de Drept veritabil specific capitalismului contemporan (de la jumătatea sec. XX și până astăzi), guvernării urmăresc, în mod activ, respectarea principiilor democratice în conducerea politică a societății.

Supunerea guvernanților față de lege constituie proba supremă a funcționării statului de drept.

Concluzia generală la care au ajuns clasele politice din statele capitaliste avansate se relevă, fără dubii, în înțelegerea edificării și prezervării Statului de Drept, sub aspect substanțial. Politicienii par a se înclina în fața Dreptului deși, de milenii, l-au folosit în scopul creșterii propriei lor puteri politice.

Fie în variantă liberală (statul minimal), fie în variantă socialistă (statul providențial, paternal), Statul de Drept edificat de societățile occidentale este un stat capitalist adaptat condițiilor social-politice și economice din contemporaneitate. Necesitatea supunerii politicianilor, în general, și a guvernanților, în mod special, față de lege a decurs din îndatorirea prezervării, cu orice preț, a statului capitalist.

Cosmetizarea statului capitalist a necesitat și necesită jertfe considerabile între care, de departe cea mai consistentă, este supunerea guvernanților în raport cu Dreptul obiectiv (pozitiv).

Fie Dreapta politică, fie Stânga politică au acționat în aceeași direcție. Partidele politice din statele occidentale capitaliste și-au dat mâna în scopul realizării, în fond nu doar de formă, a Statului de Drept.

Așa fiind, ***statul de drept*** apare ca ultima variantă, cea mai nouă sub aspect cronologic, a statului capitalist. Este o readaptare a principiilor politice, și mai ales economice, prezente în statele capitaliste menită să atenueze, cel puțin aparent, modalitatea de exploatare a societății civile în beneficiul societății politice!!!

Societatea civilă trebuie să dobândească ***fericirea*** prin satisfacerea intereselor de natură materială și spirituală nu numai la nivel individual dar și la un nivel superior integrator-colectiv!!!!

În acest mod, societatea Statului de Drept substanțial ***se socializează***, depășind granițele spiritului concurențial pur, specific capitalismului.

Conștientizarea necesității obiective a instaurării ***dreptății sociale*** în Statul de Drept (mai ales în statul de drept conceput în variantă social-democrată și socialistă, deci cel paternal, providențial) va conduce, în final, la adoptarea principiilor socialiste și a modului de viață corespunzător acestei orânduiri sociale.

Astfel, socialiștii reformiști (social-democrații și socialiștii propriu-zisi) vor obține pe calea reformelor edificarea statului socialist și a societății socialiste în cadrul Statului de Drept. Capitalismul va sucomba, în timp, epuizându-și în totalitate energiile și forța sa vitală. Socializarea comunităților, a societăților privite în ansamblul lor, va genera și schimbarea, pe cale pașnică, a modului de producție capitalist, datorită presiunii accentuate a relațiilor de producție, aceasta ca o consecință a supertehnologizării forțelor de producție dar și ca un efect al dezvoltării conștiinței sociale colective.

Statul capitalist se va transforma prin intermediul Statului de Drept într-un ***Stat Socialist***, obținut pe calea reformelor, în mod pașnic, fără mișcări și frânturi revoluționare. Supunerea guvernanților în fața Dreptului reprezintă primul pas spre ***edificarea societății socialiste și a statului socialist!!!!***

Egalitatea de tratament în fața legii a guvernanților și a guvernaților determină, mai devreme sau mai târziu, încetarea arbitrariului potențailor vremii și căderea puterii și a capacităților capitaliștilor într-o așa-zisă ”desuetudine”. Va determina încetarea privilegiilor acordate societății politice și a exploatării – chiar și cu mijloace voalate – a societății civile.

În final, capitalismul însuși va lăsa locul unei noi orânduiri sociale întrucât relațiile dintre membrii societății vor fi puternic socializate.

Aceasta este alternativa instaurării societății socialiste prin mijloace pașnice în antiteză cu instaurarea socialismului pe cale revoluționară, teză receptată de socialiștii revoluționari, adică de comuniști.

Finalmente nu societatea capitalistă va reprezenta *ultima formă de organizare socială*. Poate modalitatea revoluționară de instaurare a socialismului a fost inoportună și a dat greș. Firea umană nu poate fi continuu racordată la imperativele revoluționare, iar schimbarea generațiilor, a concepțiilor și a mentalităților generează pierderea încrederii și a interesului pentru revoluția desfășurată în formă continuă, pe decenii. Însă schimbarea orânduirii și a modului de producție capitalist prin reforme, desfășurate în timp, pe etape, este perfect posibilă. Societatea socialistă, adevărata societate socialistă, se va ivi după epuizarea tuturor resurselor ideologice ale capitalismului, ca un dat, aproape fără ca umanitatea să resimtă acest lucru. Această ”devenire”, această transformare a capitalismului în socialism, urmărind activ principiile umanitare fundamentate pe *egalitatea între semeni* este propice dezvoltării conștiinței colective a umanității.

Inegalitarismul este propriu lumii animale, este o reminiscență a luptei între oamenii abia desprinși din mediul înconjurător și din regnul animal. Capitalismul continuă, la un nivel superior, lupta oamenilor, acea luptă inițială între oameni, pentru hrană și pentru reproducere.

Lupta între semeni determină imposibilitatea evoluției morale a omenirii. Religiile lumii clamează încetarea acestei lupte pentru bogății și pentru satisfacții în folosul slujirii unui *Ideal superior*. Lupta între capitaliști, concurența dintre ei; lupta dintre guvernânții potențați și guvernânții oprimați; lupta pentru acumularea capitalului și a bogățiilor materiale reprezintă efectul, pe scara evolutivă a istoriei, a luptei dusă de cete și de triburi pentru procurarea hranei, într-un mod cât mai facil.

Umanitatea trebuie să ajungă odată la încetarea contradicțiilor absurde existente în societățile organizate etatic!!! Proprietatea privată organizată în sistemul capitalist generează sărăcie și pauperizarea societății civile, privită în ansamblul ei. Proprietatea privată organizată în sistem capitalist generează înstrăinarea și alienarea membrilor societății. Ea, această înstrăinare, se manifestă în insensibilitatea față de semeni, în răutatea omenească și în detașarea nepăsătoare a individului în raport cu propria sa viață.

Fie pe cale revoluționară, fie pe calea reformelor capitalismul va fi până la urmă aruncat la ”lada de gunoi a Istoriei”.

Statul de Drept, privit sub aspect substanțial și din perspectiva statului providențial, paternal, deși este tot un stat capitalist aflat în stadiul final al evoluției sale, aflat la apogeu, constituie totodată și embrionul viitorului stat socialist, fundamentat și edificat potrivit concepțiilor socialiștilor reformiști (socialiștii propriu-ziși și social-democrații).

Transformarea Statului de Drept capitalist într-un Stat de Drept socialist se poate face numai prin respectarea tuturor principiilor și a regulilor democratice, prin străduința în vederea obținerii bunăstării și a fericirii de întreaga societate civilă. Supunerea guvernânților în fața legii trebuie să rămână, pentru totdeauna, pilonul fundamental al societății și al statului.

Autoritățile publice trebuie să devină veritabile slujitoare a societății civile iar administrarea treburilor publice trebuie să fie realizată exclusiv în folosul cetățenilor. Prin reforme și în etape socialismul învinge capitalismul, în mod obiectiv, fără agitație revoluționară și fără existența unui partid politic revoluționar.

*

*

*

Dacă tot suntem predispuși și învățați astăzi să fim ”*robi*” – în sens figurat, desigur – este bine ca umanitatea să servească cauze nobile, înălțătoare: echitatea și dreptatea socială; dreptul natural imuabil și Dreptul obiectiv (pozitiv) fundamentat pe conceptele libertății și egalității umane.

Lupta contrariilor, contradicțiile trebuie lăsate deoparte în scopul reconstituirii însăși a umanității, reconstrucție oglindită: în funcționarea statului și în perfectarea Dreptului; în fundamentarea societății umane pe bună – credință și pe morală; în dorința statornicirii unui ideal măreț concretizat în umanism, dreptate și fraternitate.

Cât timp cei de bună-credință, oamenii cinstiți și cu bun simț vor fi considerați o ”minoritate” și marginalizați, societatea se va afla în impas!!! Cât timp membrii societății nu vor crede în morală, în dreptate și în idealul desăvârșirii umanității societatea nu va putea progresa!!!

Pe planul Politicii Internaționale dorința de dominație și de exercitare a influențelor specifică ”marilor puteri” trebuie – ideal vorbind – să fie înlocuită, în fapt, cu raporturi de colaborare, de întrajutorare și de respect reciproc între statele lumii. ”Imperiile” trebuie să înțeleagă, odată pentru totdeauna, că ele nu reprezintă veritabile state compuse, state federale ci sunt și vor rămâne veșnic ”*sisteme politice internaționale*” deoarece sunt alcătuite din state și națiuni distincte, deosebite care, deși ocupate și anexate, nu-și pierd individualitatea.

Trebuie acordat respectul cuvenit suveranității statelor oricât de demonetizat ar putea fi considerat acest concept politico-juridic.

Omenirea astăzi este organizată în societăți personificate de state suverane, naționale sau plurinaționale. Conceptul ”*național*”, deși pare epuizat, nu și-a spus ultimul cuvânt deoarece este relativ tânăr în Istorie.

De altfel, întreaga istorie a lumii gravitează în jurul agregării și a dezagregării imperiilor.

În momentul dezintegrării marilor imperii (de ex. cel roman), comunitățile umane au revenit la modul de organizare politico-etatic tradițional, existent înainte de anexare.

În contemporaneitate, structura de bază pe care se fundamentează organizarea societății în stat este *statul național*. Acesta este elementul politico-etatic fundamental. El nu poate dispărea pe când formele de agregare etatică, statală (uniuni, federații) pot dispărea din peisajul politic, la un moment dat.

A suprima statul național *văzut ca stat unitar* înseamnă a submina însăși piesa elementară dar fundamentală, pe care se sprijină la ora actuală toate formele de agregare cu caracter etatic (statal).

Imperiul Roman, Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice, ca să dăm numai două exemple, nu au fost state federale în sensul real al noțiunii. Ele au fost *imperii*, formate ca ”*sisteme politice internaționale*”, în care statele anexate și națiunile acestor state și-au păstrat individualitatea în pofida tuturor vicisitudinilor!!!

Cu totul alta este situația Republicii Federale Germania care este un veritabil stat federal întrucât are ca fundament o singură națiune – națiunea germană.

Statele multinaționale fondate pe criterii hegemonice, imperialiste *sunt doar în aparență state* ele fiind, așa cum s-a mai subliniat ”*sisteme politice internaționale*”.

Așa fiind, conducătorii acestor ”state” trebuie să fie conștienți de faptul că în mod inevitabil, mai devreme sau mai târziu, *imperiile multinaționale, hegemonice* se vor dezintegra!!! Acesta este ”mersul” evolutiv al istoriei umanității.

După o perioadă de agregare – de multe ori forțată, de puține ori liber consimțită – urmează, în mod legic, obiectiv, dezagregarea structurilor politico-statale de factură imperialistă. Orice efortare îndreptată spre conservarea imperiilor este, din start, supusă eșecului.

Imperiile se nasc, cresc, ajung la maturitate deplină, la apogeu, apoi îmbătrânesc și în final mor!!!

Lovitura de grație dată imperiilor, indiferent de timp sau de zona geografică, provine din interiorul lor. Națiunile incluse, statele anexate își reafirmă cu tărie dreptul lor la autodeterminare și la independență!!! Acesta este, aproape invariabil, finalul imperiilor.

Naționalismul, identitatea națională a popoarelor reprezintă ”ucigașul tăcut” al imperiilor!!! Ele se dezagregă ușor pentru că nu sunt adevărate state. Veritabile state sunt entitățile care compun imperiile.

Cazul dezintegrării, relativ recente, a U.R.S.S. este elocvent în acest sens.

*

*

*

Să presupunem că suntem la începuturile emancipării omenirii de sub povara interacțiunii cu mediul înconjurător. Oamenii trăind solidar exact ca animalele în celebra ”stare de natură”. Ei au simțit nevoia agregării sociale, a traiului în comun pentru asigurarea securității individuale în fața potențialelor pericole care pândeau la tot pasul și pentru procurarea mai lesnicioasă a hranei.

Pozițiile egalitare au fost, la un moment dat, abandonate și înlocuite cu raporturi inegalitare. Așa a apărut, în mod embrionar statul. Se știe că în lumea animală femelele constituie apanajul exclusiv al masculului cel mai puternic. Nimic nu ne determină să considerăm că ar fi fost altfel la hominizii primitivi. Dar, în scopul asigurării coeziunii grupului, masculul hominid dominant concedează, în mod rațional, din ”dreptul” său asupra femelelor către ceilalți masculi. În acest mod *el își întărește poziția dominantă* deoarece crează raporturi de dependență între el și ceilalți masculi. Treptat bărbatul dominant acceptă preluarea totală a unor femei de către ceilalți masculi. În locul luptei se interpune relația socială de dependență. Dependența constituia ”legământul” depus de dominați către dominant, în schimbul concesiilor făcute prin repartizarea femeilor către ceilalți bărbați.

Acesta este, probabil, un scenariu veridic al instalării raporturilor de dependență, de putere între oameni.

Instaurarea acestor raporturi s-a realizat datorită desprinderii omului de animalitate, de ”starea de natură”, ca efect al dezvoltării conștiinței.

Speculația ia locul forței brute iar dominarea nu mai reprezintă, ca în lumea animală, expresia puterii fizice de factură biologică și motrică, ci constituie un raport social stabilit în condiții de conștiință și de interacțiune activă între membrii comunității,

În acest mod, plastic exprimat dar totalmente posibil, inegalitatea a luat locul egalității. Pentru prezervarea pozițiilor inegale apărute în comunitate, care aveau ca efect acces privilegiat la hrană, apă, bogății etc., a fost constituită ”forța publică”, ”autoritatea quasi-etatică”. Acest aparat se afla la dispoziția șefului de clan, de trib și a membrilor privilegiați ai respectivei comunități. Totuși, apelarea la ”forța coercitivă quasi-etatică” constituia ”ultima ratio” datorită faptului că abuzând de forță, comunitatea se putea dezintegra sau, după caz, se putea răscula, nimicindu-și conducătorii.

Cum sancțiunea coercitivă trebuia utilizată doar excepțional a fost găsit un remediu care punea accent nu pe latura punitivă ci pe latura preventivă. Așa au apărut ideile religioase,

utilizate de conducătorii și de membrii privilegiați ai comunității în scopul menținerii maselor (clanuri, triburi) în stare de dependență. Speculând temerile umane au fost inventate religii și zeități în scopul protejării comunității dar, totodată, și pentru ținerea la respect a membrilor obișnuiți ai clanului sau ai tribului față de conducători și de ceilalți potențați.

Aționând în dublu sens, *atât preventiv* – prin religie – cât *și punitiv* – cu ajutorul autorităților quasi-etice – *principiile inegalitare* au fost definitiv impuse în cadrul comunităților umane. Treptat, poziția dominantă a fost *transmisă ereditar*, atrăgând după ea și acumularea principalelor bogății ale comunității în mâinile privilegiaților.

La fondarea statelor antice exista partajarea societății în conducători și conduși. Existența, de asemenea, și Dreptul puțin diferențiat de Religie, deoarece acesta constituia, la rândul său, un instrument aflat la îndemâna conducătorilor în vederea impunerii voinței privilegiaților.

Ca atare, în opinia noastră, Dreptul a apărut înaintea fondării statelor antice. Apariția Dreptului a constituit un proces legitim, obiectiv, necesar pentru asigurarea stratificării sociale, ca efect al promovării în structurile quasi-etice *a principiilor și a regulilor inegalitare*.

Concluzionând, afirmăm că *egalitatea* este proprie condiției umane, fiind intim legată de dorința omului de formare plenară sub aspect social în și pentru colectivitatea din care face parte. *Inegalitatea* reprezintă, la rândul ei, o reminiscență rafinată desigur, a stării de natură a omului. Egoismul, invidia, lăcomia, dorința de înavuțire cu orice preț, parvenirea sub orice formă, concurența loială sau mai puțin loială proprie capitalismului sunt consecințe ale inegalității. În *starea de inegalitate* omul dorește să dobândească un ”statut superior”, acesta devine idealul său.

În egalitate, în schimb, idealul este fondat pe principiul integrator al individului în societate. Ca atare, țelurile individului și ale societății, în ansamblul ei, pot și trebuie să fie comune, manifestându-se cu intenția înlănțuirii spirituale, morale și materiale a tuturor indivizilor și a întregii societăți, privită ca un ansamblu social coerent și articulat, *ca un organism social viu și viabil*.

Din păcate, principiile inegalitare destructurează atât solidaritatea umană, cât și indivizii care, în lipsa unei reușite, a unei șanse, se simt înstrăinați, abandonați și pierduți pentru societate.